

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. III. De divisione Scripturæ

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

dicitur puteus Jacob ex quo hauriuntur aquae. A
 quae in oratione funduntur; & ejusdem virga de-
 corticata, cuius intuitu varios bonorum operum
 fetus produciuntur. Vocatur etiam curvus igneus
 Elias, quo ad aeternam hereditatem capessendam
 in caelum vehimur: mons Sion in quo mandata
 magni Regis traduntur; & panis quem populo
 in deserto dedit olim Deus, omne in se delecta-
 mentum habens; Polymita Ecclesiae vellus, va-
 riorum quae stionum coloribus depicta, quorum gra-
 tias quae stionum humanae mentis curiositas plenissime
 satiare potest. Item Scriptura magnus ille fluvius
 est, qui egrediebatur de loco voluptatis, ad irri-
 gandum paradisum, qui in quatuor capita divi-
 debatur: Fons, ait Lyrantus, quantum ad articulos
 fidei, fluvius, quantum ad ea quae ex articulis de-
 ducuntur. Dividitur autem in quatuor capita,
 propter quadruplicem sensum quem continet.
 Fluvius planus quidem, sed altus, ut ait Grego-
 rius, in quo agnus ambulat & elephas no-
 rat. Puteus altus, ob sensuum inestimabilem profundi-
 tatem. Fons signatus: fons, quod perpetuo scatu-
 riat, & in hortos Ecclesiae influat; signatus, quia
 difficillima intellectu continet. Liber scriptus in-
 tus & foris, propter multiplicem sensum in ea
 contentum; & septem sigillis signatus, ob diffi-
 cillimam ejus intelligentiam. Liber magnus &
 involutus: magnus ob amplitudinem sui objecti,
 pro objecto quippe habet omne scibile, & disci-
 plinas omnes ac quidquid scire potest, suo finem
 completur: involutus, ob quadruplicem sen-
 sum quem continet, nempe literalem, mysti-
 cum, allegoricum, & anagogicum. Unde Orige-
 nes in cap. 1. Joann. Scriptura (inquit) mundus est
 intellectus, sui quatuor partibus, veluti quatuor ele-
 mentis constitutus, cuius terra est velar in medio instar
 centri, scilicet historia: circa quam aquarum similitu-
 dine abyssus circumfunditur moralis intelligentie: cir-
 ca historiam & ethicam veluti duas huius mundi par-
 tes, aer ille naturalis scientia circumvolatur: extra
 autem omnia, & ultra, aetherei ille & igneus ardor
 empyrei caeli, id est superna contemplatio divina natu-
 ra, quam Theologiam nominant, circumglobatur.

Denique quanta fideles primae Ecclesiae
 Scripturam in veneratione haberent, ex eo con-
 stat, quod Biblia iuxta Eucharistiam in templo
 olim ponebatur: erant enim olim in templis duo
 secretaria a dextro sinistroque latere abdis po-
 sita, in quorum altero sacra Eucharistia atterva-
 batur, in altero divinae Scripturae codices sacri.
 Unde S. Paulinus (ut ipse testatur Epist. 12. ad
 Severum) in templo Nolano a se erecto, hos ver-
 sus ad dexteram altaris inscribi iussit:

*Hic locus est, veneranda penus, quae conditur, & qua
 Ponitur alma sacri pompa ministerii.*

Agnosca vero hosce:

*Si quem sancta tenet meditari in lege voluntas,
 Hic poterit residens sacra intendere libri.*

§. III.

De Divisione Scripturae.

Communitur dividitur Scriptura in vetus &
 novum testamentum, seu in libros ad legem
 veterem seu Mosaicam spectantes, & in libros
 ad novam seu Christianam legem pertinentes.
 Vetus testamentum est collectio illa librorum
 factorum qui promittunt venturum Redempto-
 rem, cum praecipis legis antiquae. Novum vero

Tom. IV.

est collectio illa librorum factorum, quae pro-
 missum liberatorem ut praesentem exhibent, cum
 praecipis novae legis.

Libri veteris testamenti divisi solent in qua-
 tuor classes, scilicet in legales, quales sunt quin-
 que libri Moysis, seu Pentateuchus, Genesis,
 Exodus, Leviticus, liber Numerorum & Deu-
 teronomii. Historiales, scilicet Josue, Judicum,
 Ruth, Regum, Paralipomenon, Job, Esdras,
 Tobias, Judith, Esther, Machabaei. Sapientiales,
 ut Proverbia, Ecclesiastes, Cantica Canticorum,
 Sapientia, Ecclesiasticus. Et libros Prophetiales,
 quatuor nempe majorem Prophetarum, Isaias,
 Jeremias, Ezechiel, Daniel; & duodecim mi-
 norum, Oseas, Joel, Amos, Micheas, Abdias,
 Jonas, Nahum, Abacuc, Sophonias, Aggaeus,
 Zacharias, Malachias. Libri autem novi testam-
 enti sunt quatuor Evangelia Matthaei, Marci,
 Lucae, Joannis, legalibus libris correspondentia,
 Acta Apostolorum quae historialibus correspon-
 dent, Epistolae D. Pauli quatuordecim, una D.
 Jacobi, duae D. Petri, tres D. Joannis & una
 Judae, quae libris Sapientialibus correspondent,
 & Apocalypsis D. Joannis, quae correspondet
 libris Prophetarum.

Horum librorum quidam dicuntur Canonici,
 quia eos a Spiritu sancto tanquam praecipuo au-
 thore produisse, per Ecclesiam constat; alii vero
 Apocryphi, id est occulti, de quibus an a Spiritu
 sancto manarint, incertum & occultum est; id-
 eoque a sacrorum librorum catalogo, eo nomine
 merito rejiciuntur. Pro Canonicis, constans est
 omnium Catholicorum sententia, omnes illos
 qui in Latina vulgata Biblia editione continen-
 tur, esse Canonicos, praeter orationem Manasse
 Regis Juda, cum captus teneretur in Babylone,
 duos posteriores libros Esdras, & duos etiam po-
 steriores Machabaeorum, qui propterea in fine
 Bibliae, extra seriem librorum Canonicorum se-
 positi sunt. His enim duntaxat exceptis, sacra
 Synodus Tridentina, alios pro Canonicis susci-
 piendos decrevit sess. 4. ubi post recensitum il-
 lorum numerum, scilicet quadraginta quinque
 ex veteri testamento, & viginti septem ex no-
 vo, haec verba subduntur: *si quis autem libros illos
 integros, cum omnibus suis partibus, prout in Eccle-
 sia legitur consueverunt, & in veteri vulgata editione
 habentur, non receperit pro sacris & Canonicis. Ana-
 thema sit.* Idem sacrorum librorum canon fue-
 rat prius editus a Florentino in decreto Euge-
 nii, & ante mille centum annos a Concilio
 Carthaginensi 3. cap. 47. & ab Innocentio 1.
 in Epistola 3. ad Exuperium, & a S. Augustino
 lib. 2. de Doctrina Christiana cap. 8. qui praedi-
 cto Concilio Carthaginensi interfuit, & subscri-
 psit. Hitamen Baruch expressam mentionem non
 faciunt, sed eum sub Jeremia comprehendunt,
 quia Baruch fuit scriba Jeremiae, ut patet ex Je-
 remiae 36. ideoque veteres prophetiam Baruch
 citantes, citant sub nomine Jeremiae, ut pluribus
 exemplis ostendit Canus lib. 2. de Locis theo-
 logicis cap. 11.

Porro libri Canonici sunt duplicis generis, alii
 enim vocantur Proto-canonici, alii Deutero-ca-
 nonici. Priores sunt illi de quibus in Ecclesia Dei
 nunquam a Catholicis haecenus dubitatum fuit.
 Posteriores vero de quibus nonnunquam ab ali-
 quibus Catholicis est dubitatum, sed tamen am-
 pliùs non dubitatur ab ullo Catholico. Proto-
 canonici sunt infra scripti: Pentateuchus sive
 quinque Moysis libri, Genesis, Exodus, Levi-
 ticus,

li

ticus,

ticus, Numeri, Deuteronomium, libri Josue, Judicum, Ruth, Regum, Paralipomenon duo Esdræ, Job, Psalterium centum quinquaginta Psalmorum, Proverbia, Ecclesiastes, Cantica Canticorum quatuor Prophetæ majores, & duodecim minores, quatuor Evangelia, Acta Apostolorum, Epistolæ tredecim D. Pauli, omnes nempe, exceptâ illâ quæ est ad Hebræos, prima Petri, & prima Joannis.

Deutero-canonici autem sunt ex veteri testamento, Esther, Tobias, Judith, Baruch, Sapientia, Ecclesiasticus, hymnus trium puerorum, Danielis 13. itemque oratio Azariæ, sicut & oratio Jeremiæ circa finem Threnorum, Machabæorum primus & secundus. Ex novo testamento caput ultimum Marci, ab eo loco, *surgens in eum Jesus*, & ex capite 22. Lucæ historia de sudore Christi sanguineo, & de confortatione ejusdem Christi per Angelum: Joannis 8. historia de muliere adultera, & ex prima Epistola ejusdem, hæc verba: *Tres sunt qui testimonium dant in celo, Pater, & Filius, & Spiritus, & hi tres unum sunt.* Item tota Epistola ad Hebræos, Epistola Jacobi, & Judæ, secunda Petri, secunda & tertia Joannis, & denique Apocalypsis ejusdem, de quibus aliquæ Ecclesiæ particulares, & aliqui Patres dubitarunt, aut negarunt esse Canonicos; licet alioqui adhererent Ecclesiæ universali, neque dubitarent aut negassent, si fuisset definitio intima toti Ecclesiæ, ipsique nota.

Inter Apocryphos verò numerantur, tertius & quartus Esdræ, tertius & quartus Machabæorum, Oratio Manasse, appendix libri Job, qui ejus genealogiam describit, præfationcula Threnorum Jeremiæ, quæ incipit, *Et factum est postquam in captivitatem, quæ nec in Hebræis, nec in Græcis, sed in nonnullis duntaxat Bibliis Latinis habetur.* Liber Hermæ, qui inscribitur *Pastor*, & denique Evangelia, quæ sub nomine Andree, Bartholomæi, Barnabæ, Nicodemæ, & aliorum circumferuntur.

§. IV.

De variis Scripturæ Editionibus.

PRIMA Scripturæ sacre editio est Hebræica veteris testamenti, & Græca novi; totum enim vetus testamentum à suis authoribus Hebræicè scriptum est, exceptis paucis libris Chaldaicè conscriptis, ut Judith, Tobias, & quibusdam partibus libri Esdræ & Danielis, ut testatur Hieronymus præfatione in Daniele, ubi cum iis reponit adhuc quasdam partes Jeremiæ, additque librum Job Arabicis vocibus permixtum esse. Novum verò testamentum Græcè scriptum est, præter Evangelium S. Matthæi, quod Hebræicè primum ab illo scriptum fuit, Evangelium S. Marci, quod ab eo Latine editum est, ut probat

Ann. 45.
num. 41

Baronius tomo primo Annalium, & Epistolam ad Hebræos, de qua ambigitur, an primum Hebræicè, an verò Græcè scripta fuerit. Origenes enim & Clemens Alexandrinus apud Eusebium lib. 6. historiæ cap. 11. & 18. censent hanc Epistolam Græcè scriptam fuisse, ita ut sententia & res sit Pauli, phrasîs verò & stylus sit Lucæ, & Clementis ideoque sit elegantior cæteris Pauli Epistolis. Hieronymus verò, Theodoretus, Oecumenius, & alii, probabilius existimant, Paulum scripsisse hanc Epistolam Hebræicè, utpote Hebræum Hebræis, & hac de causâ alias styli elegan-

tiâ superare. Est etiam controversia inter Authores quo idiomate Epistola ad Romanos scripta fuerit: Salmeron enim tomo 1. prolegomeno 35. in fine, asserit illam Latine scriptam esse: Bellarminus autem, Cornelius à lapide, alique plures, censent scriptam esse Græcè, & postea versam in Latinum à Tertio, qui Pauli à manuentis fuit, ut dicitur cap. 16. versu 22. vel alio Interprete, quem dicit Cornelius Paulum semper ad manum habuisse.

Secunda editio est Paraphrasis Chaldaica veteris testamenti, quam Hebræi Targum vocant; de qua quæ ejus Authores fuerint, lis & controversia est inter Authores. Aliqui enim Judæi existimant, illam ab Ezechiele Propheta fuisse compositam. Jacobus Episcopus Christopolitanus in expositione Psalmi 20. asserit authorem translationis hujus fuisse Jonatham Benuziel, Judæum, qui anno 21. Octaviani Augusti, hoc est Anno ante Christum natum 21. transtulit totum vetus testamentum in linguam Chaldaicam, sensum magis de sensu, quam verbum de verbo exprimens. Communis tamen sententia docet, Paraphrasim Chaldaicam veteris testamenti, factam esse à tribus Rabinis Iudæorum, nempe à Rabi Aquila, qui Pentateuchum: Rabbi Jonatha, qui librum Josue, Iudicum, Regum, & Prophetas; & Rabbi Joseph cæco qui Iob, Psalterium, Esther, Proverbia, Ecclesiastem & Cantica, in linguam Chaldaicam transtulit. Hunc Galatinus ait fuisse Discipulum Simeonis justî, qui excepit Christum in ulnas suas, & anno post ejus nativitatem quadragesimo, hanc translationem seu paraphrasim edidisse.

Tertia editio est Græca septuaginta interpretum, facta 230. annis ante nativitatem Christi, sub Ptolomæo Philadelpho apud Pharum Egypti. Cum enim Demetrius Phalereus Bibliothecæ regis præfessus, ingentem pecuniæ summam à Ptolomæo accepisset, ut omnigenere voluminum eam ornaret, & jam quingenta millia volumina Græca in eam deportari curasset, & Ptolomæo promississet se longè plura repositurum, si aliarum quoque gentium scripta congererentur, præsertim Iudæorum, quorum libros hæcenus non comparasset, quod propriâ linguâ & characteribus conscripti essent, scripsit Rex ad Eleazarum Pontificem, petiitque ab eo interpretes, quos ut facilius impetraret, centum millia Iudæorum, quos Ptolomæus Lagus captivos duxerat in Egyptum, libertate donavit, & in Iudæam remisit, unâ cum pluribus ad templum donis. Ejus votis annuens Pontifex, misit ad ipsum septuaginta duos Interpretes, legis peritissimos, linguarumque Hebræicæ & Græcæ scientissimos, unde Hilarius, *Principes, Doctoresque Syrogoæ*, eos appellat, & plures existimant aliquos ex illis fuisse ex magno Synedrio, seu Concilio Hierosolymitano. Hujus rei historiam descripsit Aristæas, unus ex legatis Ptolomæi ad Eleazarum, à quo Iosephus lib. 12. antiquitatum cap. 20. & Epiphanius lib. de Mensuris & Ponderibus, eam mutuati sunt.

Addit ibidem Epiphanius hos Interpretes binos & binos in cellulis inclusos fuisse, & divino miraculo singula paria ipsorum, iisdem verbis totam Scripturam transtulisse; ita ut simul confecerint sex & triginta exemplaria ejusdem prioris versionis. Justinus verò in oratione exhortatoria ad Gentem dicit singulos in singulis cellulis fuisse inclusos, & majori adhuc miraculo, à singulis

teor.